

Rapport

Onderzoek verkiezingen 2025

Oktober 2025

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	Profiel deelnemers	2
3.	Resultaten	4
3.1	Huidige zorg in Nederland	4
3.2	Zorg over 10 jaar	5
3.3	Zorgen om de zorg	6
3.4	Verkiezingen 29 oktober	7
3.5	Als je minister van VWS zou zijn...	8

1. Inleiding

De Tweede Kamerverkiezingen op woensdag 29 oktober komen steeds dichterbij. Die dag is een bepalend moment voor de toekomst van de zorg. Daarom wil Patiëntenfederatie Nederland graag weten hoe mensen hier tegenaan kijken. Hoe ervaren ze de zorg op dit moment? Over welke thema's binnen de zorg maken zij zich de meeste zorgen? En in welke mate beïnvloedt dat hun keuze voor een politieke partij?

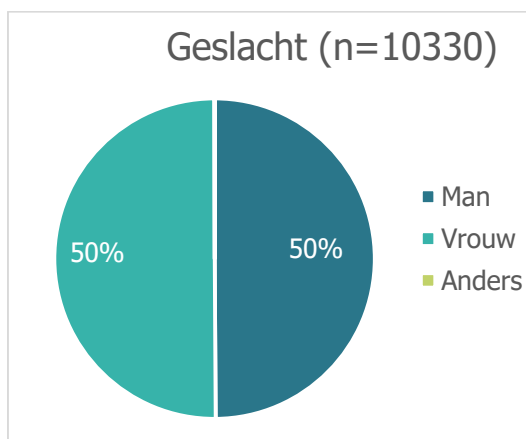
Hiervoor is onderzoek gedaan onder het eigen Zorgpanel¹. In totaal hebben 10383 deelnemers meegedaan. Met hun antwoorden kunnen we duidelijk maken wat er voor patiënten echt toe doet. Zo zorgen we dat ervaringen van mensen die zelf de zorg gebruiken niet onopgemerkt blijven, maar een stevige plek krijgen in het debat in aanloop naar de verkiezingen.

¹ Het Zorgpanel van de Patiëntenfederatie is niet volledig representatief voor de Nederlandse bevolking. Jonge mensen zijn ondervertegenwoordigd en deelnemers zijn iets vaker hoog opgeleid. Daarnaast hebben relatief veel mensen een chronische aandoening.

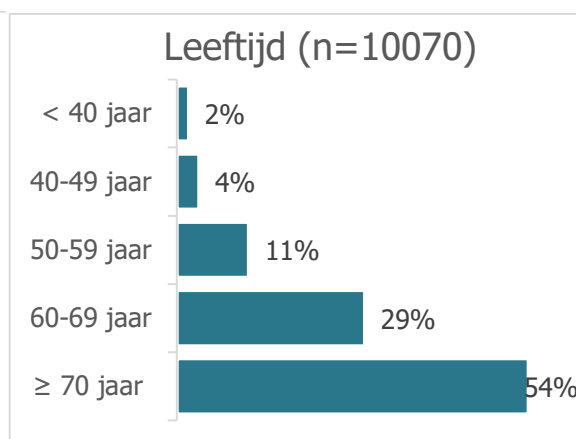
2. Profiel deelnemers

Het profiel van de deelnemers is als volgt samen te vatten:

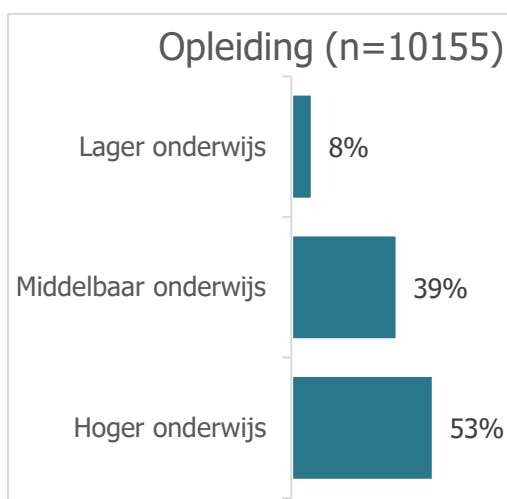
- De verhouding mannen en vrouwen onder de deelnemers is gelijk verdeeld (Figuur 1).
- De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 69 jaar. Voor verdere uitsplitsing, zie figuur 2.
- Van de deelnemers is 8% lager opgeleid, 39% middelbaar opgeleid en 53% hoger opgeleid (Figuur 3).
 - Lager onderwijs: deelnemers zonder afgerond onderwijs, lagere school, lager beroepsonderwijs en voorbereidend of kort middelbaar beroepsonderwijs.
 - Middelbaar onderwijs: deelnemers met middelbaar algemeen onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en voortgezet algemeen onderwijs.
 - Hoger onderwijs: deelnemers met hoger beroepsonderwijs, wetenschappelijk onderwijs.
- Deelnemers komen vooral uit Zuid-Holland (20%), Noord-Holland (16%), Noord-Brabant (14%) en Gelderland (14%) (Figuur 4).

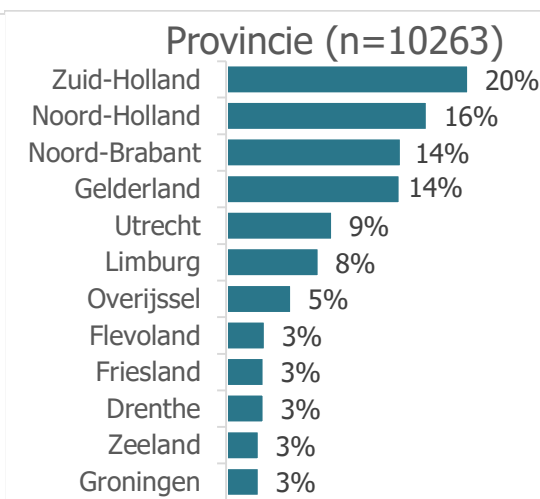
Figuur 1

Figuur 2

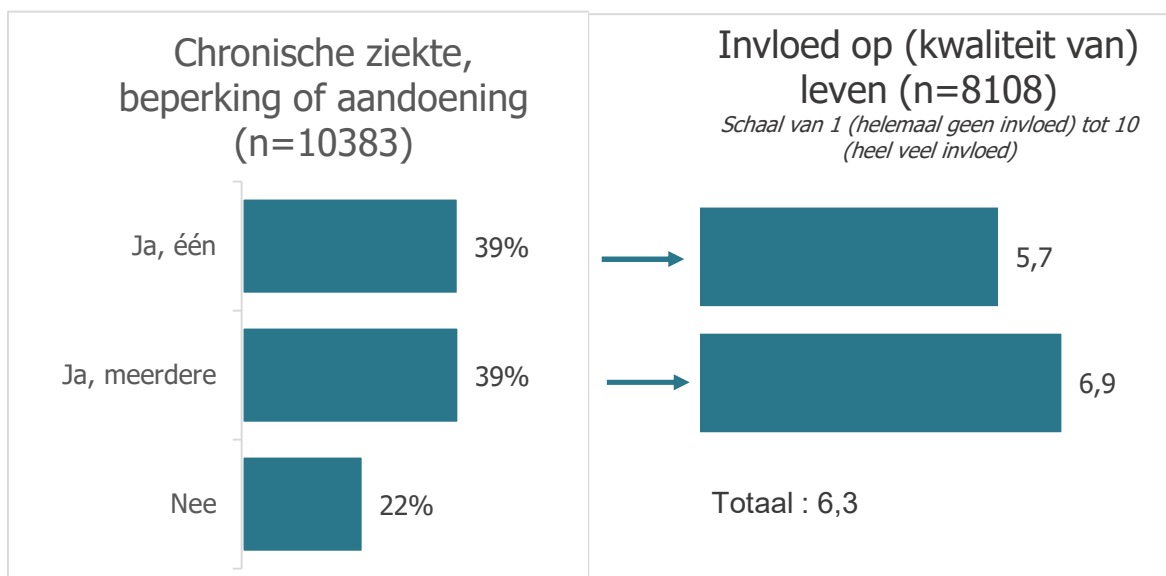

Figuur 3

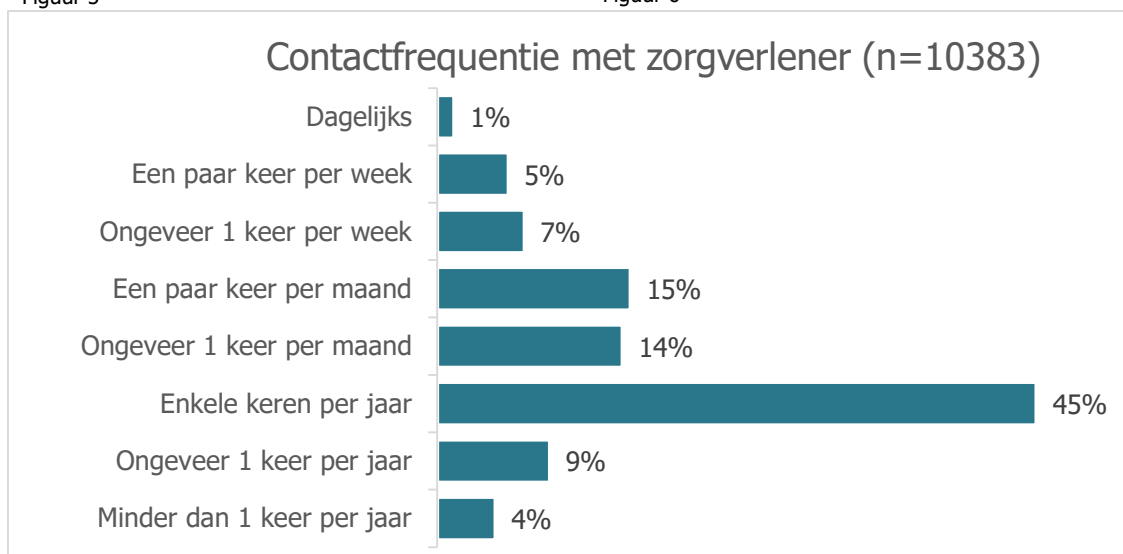
Figuur 4

- 78% van de deelnemers heeft momenteel een of meerdere langdurige of chronische ziektes, beperkingen en/of aandoeningen (figuur 5).
- De gemiddelde invloed hiervan op de (kwaliteit van) leven krijgt een 6,3. Deelnemers met één ziekte, beperking en/of aandoening geven gemiddeld een 5,7, deelnemers met meerdere ziektes, beperkingen en/of aandoeningen een 6,9 (figuur 6).
- 42% heeft minstens 1 keer per maand contact met zorgverlener(s) voor bijvoorbeeld een behandeling, onderzoek, diagnose, consult, opname of operatie. 45% heeft dit contact enkele keren per jaar, 13% minder vaak (figuur 7).

Figuur 5

Figuur 6

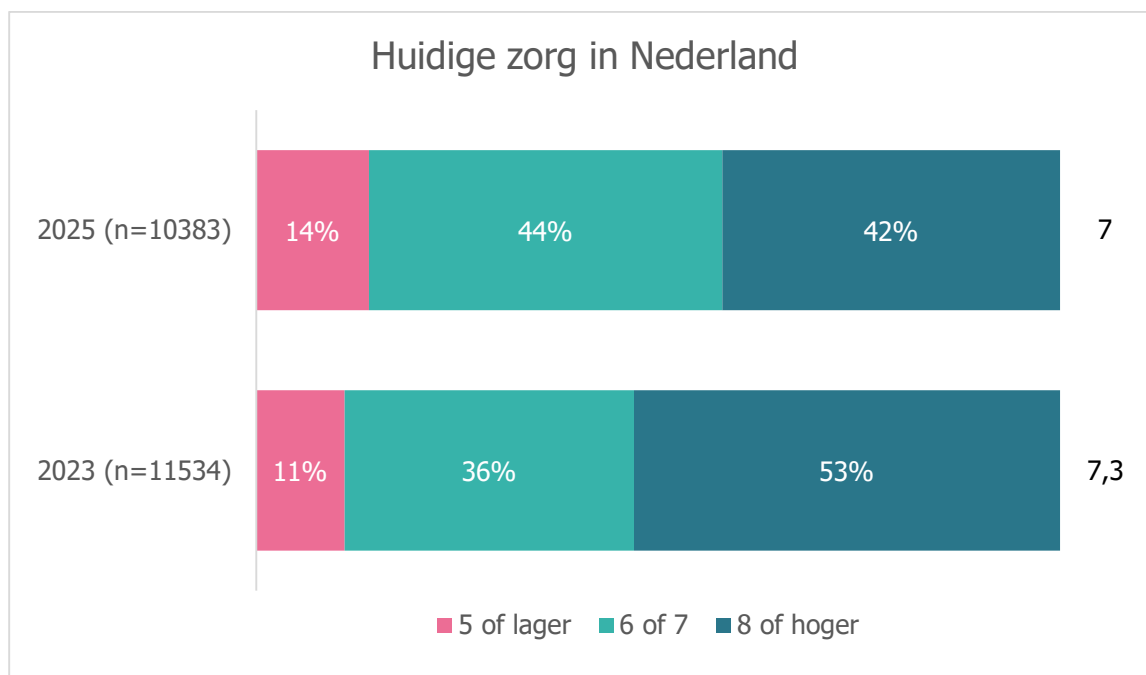

Figuur 7

3. Resultaten

3.1 Huidige zorg in Nederland

De huidige zorg in Nederland wordt door de deelnemers gemiddeld met een 7 beoordeeld, op een schaal van 1 tot 10. 14% geeft een 5 of lager, 44% een 6 of 7 en 42% een 8 of hoger (figuur 8). In de figuur is een vergelijking gemaakt met vergelijkbaar onderzoek uit 2023. Deelnemers gaven toen een 7,3 gemiddeld, op een schaal van 0 tot 10. Deelnemers zijn negatiever geworden over de zorg in Nederland.

"Wij hebben hier uitstekende zorg, voor elke inwoner. Echt indrukwekkend. Kundige artsen, goede zorg, huisartsen, ziekenhuizen. Nederlanders klagen veel en graag, maar als je het afzet naar wat je krijgt, is het geweldig."

"We mogen blij zijn dat we over het algemeen makkelijk de zorg kunnen krijgen die we nodig hebben."

"Wat wel zorgen baart, is dat de hoeveelheid zorgverleners te laag is. Niet alleen voor de dagelijkse zorg, maar zeker als de zorgvraag door omstandigheden zou escaleren (epidemie zoals Covid)."

"Vergeleken met de rest van de wereld hebben we in Nederland een uitstekend zorgsysteem. Natuurlijk zijn er onderdelen voor verbetering vatbaar. Maar door de bank is het heel goed geregeld."

"De zorg op zich is wel goed. Alleen de wachtlijst om geholpen te worden, is beneden peil en natuurlijk de kosten van de zorg zijn belabberd hoog geworden."

"Helaas wordt de zorg steeds meer "uitgekleed". Dingen niet (meer) vergoed e.d., terwijl de zorgverzekering steeds duurder wordt. Sommige medicijnen slecht verkrijgbaar door fout beleid inkoop."

Een uitsplitsing naar achtergrond laat zien dat de huidige zorg in Nederland:

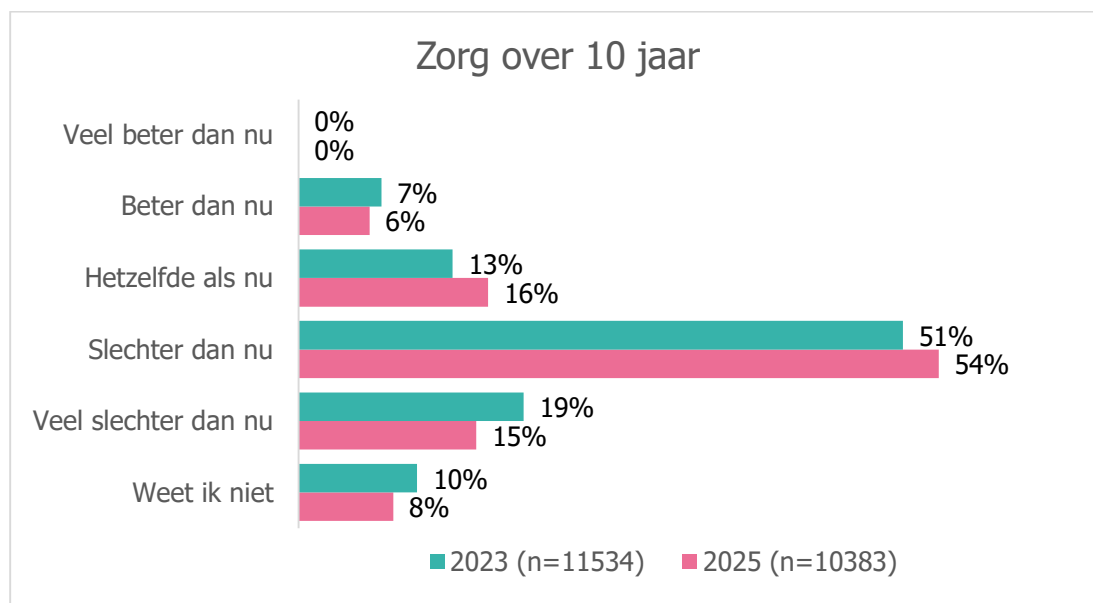
- hoger gewaardeerd wordt door mannen;
- hoger gewaardeerd wordt naarmate deelnemers ouder zijn;
- door hoger opgeleiden hoger gewaardeerd wordt dan middelbaar en lager opgeleiden;
- door met name deelnemers die maandelijks of vaker contact hebben met zorgverlener(s) minder hoog gewaardeerd wordt;
- door met name deelnemers die momenteel meerdere chronische ziektes, beperkingen of aandoeningen hebben minder hoog gewaardeerd wordt;

3.2 Zorg over 10 jaar

De meeste deelnemers (69%) denken dat de zorg er over 10 jaar (veel) slechter uit ziet dan nu. Veel genoemde toelichtingen hierbij zijn:

- Minder personeel
- Vergrijzing
- Hoge kosten
- Bezuinigingen

Vergeleken met 2023 zijn deze cijfers niet sterk gewijzigd.

"Geen handen meer aan het bed, maar zorg op afstand."

"Financieel minder mogelijk, duurdere behandelingen door innovatie, minder werknemers in de zorg, toenemende zorgvraag door vergrijzing."

"Mensen kunnen het straks niet meer betalen."

"Er zullen te weinig zorgverleners zijn in relatie tot het aantal zorgvragers en hun zorgvraag. Dat is absoluut zorgwekkend."

"Indien er niet structureel iets verandert, zullen we in een glijdende schaal blijven zitten, met alle gevolgen dien."

Een uitsplitsing naar achtergrond laat zien dat de volgende groepen een negatiever beeld hebben van de zorg over 10 jaar:

- mannen, 70-plussers en hoger opgeleiden;
- deelnemers die vaker contact hebben met zorgverlener(s);
- deelnemers die momenteel een chronische ziekte, beperking of aandoening hebben.

3.3 Zorgen om de zorg

Deelnemers maken zich het meest zorgen over of er nog wel voldoende zorgverleners zijn die hen in de toekomst kunnen helpen (64% regelmatig tot vaak zorgen). Ook over wachttijden voor de zorg die ze nodig hebben in de toekomst (54% regelmatig tot vaak zorgen) en de kosten van zorg die ze nodig hebben in de toekomst (51% regelmatig tot vaak zorgen) maken deelnemers zich relatief veel zorgen. Relatief minder zorgen hebben deelnemers over de mate waarin hun gegevens in de toekomst op het juiste moment beschikbaar zijn voor relevante zorgverleners.

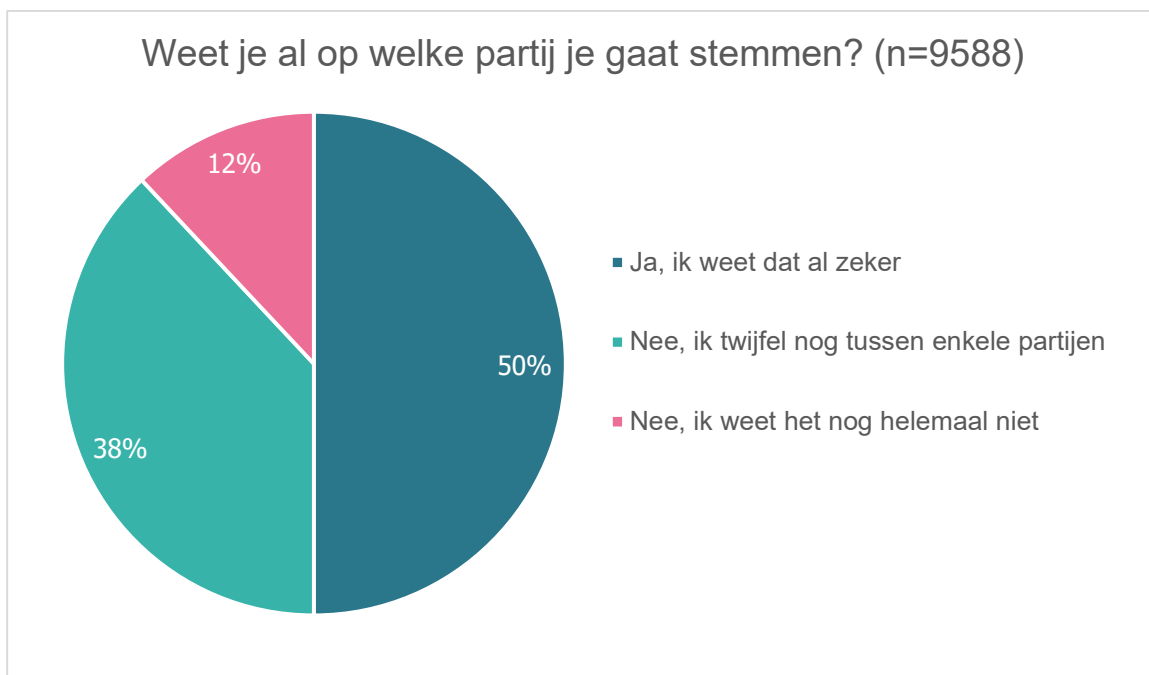
	Vaak zorgen	Regelmatig zorgen	Soms zorgen	Nooit zorgen
Of er nog wel voldoende zorgverleners zijn die mij in de toekomst kunnen helpen	31%	34%	29%	7%
De wachttijden voor de zorg die ik nodig heb in de toekomst	23%	31%	36%	10%
De kosten van de zorg die ik nodig heb in de toekomst	21%	30%	37%	12%
De kwaliteit van de zorg die ik nodig heb in de toekomst	15%	28%	45%	13%
De beschikbaarheid van medicijnen die ik nodig heb in de toekomst	22%	28%	35%	15%
De mate waarin mijn gegevens in de toekomst op het juiste moment beschikbaar zijn voor relevante zorgverleners	14%	20%	34%	32%

51% geeft aan dat er nog andere onderwerpen rondom zorg in de toekomst zijn waar ze zich zorgen over maken. Naast de onderwerpen die al in de stellingen naar voren kwamen (wachttijden, personeelstekort, kosten en kwaliteit van zorg) worden onder meer de volgende onderwerpen genoemd:

- zorg en huisvesting ouderen;;
- verpleeghuiszorg/thuiszorg;
- bereikbaarheid van zorg, zorg dichtbij of aan huis;
- mantelzorg (wat als je geen mantelzorger hebt);
- macht van de zorgverzekeraars;
- vergoedingen;;
- toegankelijkheid van de zorg;
- geestelijke Gezondheidszorg;
- persoonlijke aandacht;
- leeftijdsdiscriminatie.

3.4 Verkiezingen 29 oktober

92% is van plan te gaan stemmen bij de komende Tweede Kamerverkiezingen op 29 oktober. Onder hen weet 50% al zeker op welke partij ze gaan stemmen, 38% twijfelt nog tussen enkele partijen en 12% weet het nog helemaal niet.

De meeste deelnemers vinden het onderwerp zorg belangrijk in hun keuze voor een politieke partij: voor 73% is dit één van de belangrijke onderwerpen. Voor 7% is zorg het belangrijkste onderwerp.

"Zorg is een noodzaak en kost heel veel. Moet dus altijd op de agenda staan."

"We worden ouder, en zullen waarschijnlijk meer of langer hulp nodig hebben."

"Uiteindelijk zijn het de politieke keuzes ten aanzien van de zorg die bepalend zijn voor de kwaliteit van ons zorgsysteem in de toekomst."

"De zorg moet betaalbaar blijven en bereikbaar zijn. Dat wordt jammer genoeg steeds moeilijker. Dit komt door het eigen risico. Ik heb al chronische aandoeningen, en men moet steeds meer eigen bijdragen betalen."

"Als 62 jarige komt de oude dag toch snel dichtbij. Natuurlijk hoop ik gezond te blijven, maar mocht dat niet zo zijn.....wat dan?"

"Spreekt voor zich als je zelf totaal afhankelijk bent van zorg."

Een uitsplitsing naar achtergrond laat zien dat het onderwerp zorg in de keuze voor een politieke partij:

- voor vrouwen vaker belangrijk is dan voor mannen;
- voor lager opgeleiden vaker belangrijk is dan voor hoger opgeleiden;
- belangrijker is naarmate men vaker contact heeft met zorgverlener(s);
- belangrijker is naarmate men momenteel een chronische ziekte, beperking of aandoening heeft.

3.5 Als je minister van VWS zou zijn...

Tot slot is deelnemers gevraagd wat ze zouden willen veranderen als ze minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) zouden zijn. Er worden hier veel uiteenlopende onderwerpen genoemd. De meeste onderwerpen gaan over het betaalbaar en toegankelijk maken van de zorg, een betere ouderenzorg en zorgen voor voldoende personeel.

Hieronder enkele genoemde veranderwensen:

"Zorg op Duits niveau brengen met dezelfde voorwaarden. En afschaffen dat artsen mogen bepalen wat goed is, slagers keuren hun eigen vlees. In Duitsland is de zorg verplicht door de staat om de laatste apparatuur te hebben ... hier klooiën ze maar wat. En ook een wet maken die de schade vergoed bij medische missers, wij zijn het enige land dat dat niet heeft in Europa."

"Veel meer investeren in preventie!"

"Zorgverzekering afschaffen en het van de overheid maken. Commercie en zorg gaan wat mij betreft niet samen."

"Minder bureaucratie en meer mensen met de handen aan bed in plaats van achter de computer. Geen managers meer in de zorg, alleen nog werkend personeel. 70% minder bestuurders en Raad van Bestuur, zijn een te grote kostenpost. Eisen voor bijhouden van patiënten kaart met 80% verlagen en gewone haalbare doelen. Vertrouwen in zorgverleners herstellen en afschaffen van Audits."

"Europees meer oplossen. Zorgen dat Europa zelf kan zorgen voor medicijnen. Nu zijn we afhankelijk van China en India. Niet wenselijk."

"Onnodige zorg en behandelingen. Zorg is ook een verdienmodel geworden. Geef patiënten weer zelf de leiding over hun eigen gezondheid. Zie bijvoorbeeld Huisartsenzorg België. Daar kun je altijd terecht en kan je eigen huisarts niet, dan ga je naar een ander. En je kan er ook 's avonds terecht. In een ziekenhuis ga je eerst naar de administratie om te zien hoe je verzekerd bent en of je het kan betalen. Als je niet kunt betalen, is het ziekenhuis geautoriseerd om het op te lossen. Kortom: leer eens van het buitenland(en) om ons heen."

"Salarissen van gediplomeerd personeel in de zorg flink verhogen."

"Sporten goedkoper maken en stimuleren om te sporten."

"Verzorgingshuizen terug, waardoor ouderen sneller uit huis gaan en niet langdurig huizen vasthouden."

"Hogere salarissen voor de mensen aan het bed, zij hebben lichamelijk en psychisch een steeds zwaardere taak."

"Wachttijden terugdringen en zorgverzekeraars minder invloed geven. Het mag toch nooit zover komen dat een verzekeraar een behandeling, die een arts noodzakelijk acht, kan afwijzen!"

"Weg met de marktwerking. Werkt niet en er is amper concurrentie. Terug naar het ziekenfonds à la National Health care zoals in het VK."

"Zorgverzekeraars onmiddellijk afschaffen en terug naar voor iedereen verplichte ziekenfonds. De zorg is geen markt!"

"De macht van de ziektekostenverzekeringen terugbrengen. Artsen en apothekers zouden de geneeskundige zorg in samenwerking moeten betalen. De verzekering is een uitvoerend orgaan en géén beslissingsorgaan. Nog beter is de zorg als eerste levensbehoefte te nationaliseren."

"Weer terug naar 1 basisverzekering waar alles inzit."

"Alle specialisten in loondienst."

"Minder administratieve rompslomp. Laat medewerkers hun tijd besteden aan het verzorgen. Er gaat veel te veel tijd kwijt aan tig keren vastleggen van dezelfde gegevens."

"Zorg voor ouderen. Bijv. meer woningen voor mensen die zorg nodig hebben, maar wel op zichzelf willen blijven wonen. Bijv. woongroepen, flats waar mensen ook elkaar kunnen helpen, maar ook snel goede zorg aan huis krijgen. Zonder al teveel administratieve rompslomp. En ook zorgen dat het aanvragen van zorg makkelijk en toegankelijk is. Online, maar vooral ook voor mensen die niet online vaardig zijn of kunnen zijn, fysiek of telefonisch bereikbaar."

"Het laten vervallen van de eigen bijdrage voor patiënten uit de lagere inkomensgroep, zodat deze eerder naar een dokter gaan en daarmee erger voorkomen. Op de langere termijn werkt dit volksgezondheid bevorderend en daardoor kostenverlagend!"

"Ziekenfonds terug en tandarts in de basisverzekering."

"Zelf medicijnen maken in Europa en de mensen die medicatie geven welke de artsen voorschrijven."

"Fysiotherapie weer in de basisverzekering."

"Euthanasie makkelijker maken, er leven veel mensen die oud zijn en eigenlijk niet meer willen, maar er is geen toegang tot euthanasie als je geen ernstige ziekte hebt."

"Een huisarts regelen voor iedere Nederlander. En dan ook een huisarts die goed bereikbaar is."